

ERITYISJÄRJESTELYT

Markku Rytönen

9.2/14.2.2023



YLIOPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

ylioppilastutkinto.fi

digabi.fi



PERUSTEET ERITYISJÄRJESTELYILLE

- Opinnoissa havaittu tuen tarve ja toteutetut tukitoimet hakemukseen
 - Eriyisjärjestelyjen tarve
 - Opiskelijan opintosuunnitelma
 - Vapaamuotoinen selvitys mahdollinen
 - Myös kesken tutkinnon hajautuksen



PERUSTEET ERITYISJÄRJESTELYILLE

- **Kohtuullisesti** toteutettavissa kaikissa lukiossa
 - Koe sairaalassa?
- Järjestelyt eivät vaaranna koesalaisuutta tai koesuoritusten tietoturvaa



PERUSTEET ERITYISJÄRJESTELYILLE

- Ilman YTL:n päätöstä:
 - lääkkeet
 - sairauden hoidossa välttämättömät (apu)välineet
 - valvojat tarkistavat ennen koetta
 - Istumajärjestys: kokelaalle annetaan mahdollisuus valita istumapaikkansa koetilassa
 - Esim. paniikkihäiriön estäminen
 - Rehtori päättää



PERUSTEET ERITYISJÄRJESTELYILLE

- SAIRAUS TAI VAMMA
- VAIKEA ELÄMÄNTILANNE
- LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN ERITYISVAIKEUS
- VIERASKIELISET = OPETUSKIELEN PUUTTEELINEN HALLINTA



MAHDOLLISET ERITYISJÄRJESTELYT

- Erillinen tila
 - 3 vaihtoehtoa
- Lisäaika 2 tuntia (ei lyhyempiä aikoja)
 - Kokeen suorittaminen hidasta (merkittävästi)
 - Tarvitsee lepotaukoja
 - Hoitotoimenpiteet kokeen aikana (vievät merkittävästi aikaa)
 - **Ehdollinen lisäaika**

<https://diabeteslehti.diabetes.fi/blog/2022/02/04/lisaaikaa-ylioppilaskirjoituksiin/>



MAHDOLLISET ERITYISJÄRJESTELYT

- Oikeus käyttää suurempaa näyttöä ja suurentaa kirjasinkokoa
 - Näkökyky
 - Keskittyminen



MAHDOLLISET ERITYISJÄRJESTELYT

- Avustaja (2 vaihtoehtoa, joista valitaan toinen)
 - Tukee suoriutumista koetilanteessa mutta ei auta kokelasta koesuorituksen tekemisessä.

TAI

- Auttaa kokelasta koesuorituksen tekemisessä kokelaan pyyntöjen mukaisesti
 - Avustaja toimii kirjurina ja/tai
 - Avustaja lukee tehtäviä ääneen



MAHDOLLISET ERITYISJÄRJESTELYT

Avustettu tulostus

- Aina avustaja ja erillinen yksilötila
- Perusteet
 - Muut erityisjärjestelyt eivät ole riittäviä
 - Kokeen tekeminen tietokoneella ei onnistu
- Erilliset ohjeet



SAIRAUS TAI VAMMA TAI VAIKEA ELÄMÄNTILANNE

- ERITYISJÄRJESTELYHAKEMUSTEN MÄÄRÄ
KASVANUT VUOSITTAIN
 - n. 1900 kpl v. 2022
 - HYVITYSMENETTELYSTÄ
ERITYISJÄRJESTELYIHIN: tämä olikin tavoite, vrt.
hyvitysmenettely



SAIRAUUS TAI VAMMA

- ERITYISJÄRJESTELYT
 - LÄÄKÄRINTODISTUS
 - NÄKÖVAMMA JA KUULOVAMMA: ERIKOISLÄÄKÄRIN LAUSUNTO
 - KUITENKIN KEVENNETTY HAKUMENETTELY EDELLEEN VOIMASSA
 - Myös muu kuin lääkärinlausunto; esim. psykologi, terveydenhoitaja, kuraattori, terapeutti, sairaanhoitaja, OmaKanta,



SAIRAUUS TAI VAMMA

- ERILLINEN PIENRYHMÄTILA
 - KORKEINTAAN 8 KOKELASTA
 - POIKKEUS: KOKELAS YKSIN OMASSA ERILLISESSÄ YKSILÖTILASSA
 - erillinen pienryhmätila ei ole riittävä
 - painavat terveydelliset syyt
 - kokelaan kokeen suorittaminen häiritsee muiden kokelaiden kokeen suorittamista.



SAIRAUUS TAI VAMMA

- Ylioppilastutkintolautakunta päättää pienryhmätilasta tai yksilötilasta
- Rehtori päättää toteutuksesta koulussa
- Kokelaalle kannattaa kertoa etukäteen miten tila järjestetään



SAIRAUS TAI VAMMA

- Erityisjärjestelyjen harjoittelu etukäteen tärkeää
 - Näkövammaisen koe
 - Avustettu tulostus
- Harjoittelulla vältetään yllätykset koepäivänä
- Rehtori voi sijoittaa pienryhmätilaan myös sellaisia kokelaita, joilla ei ole päätöstä pienryhmätilasta



NÄKÖVAMMAISEN APUOHJELMILLA KÄYTETTÄVÄ KOE

- Kokelaalle voidaan myöntää erityisjärjestelynä oikeus suorittaa näkövammaisen apuvälineillä suoritettava koe.
- **Erityisjärjestelyhakemuksessa on listattava kokeessa hyödynnettävät apuohjelmat.**
- <https://www.ylioppilastutkinto.fi/ylioppilastutkinto/digitaalinen-ylioppilastutkinto/koejarjestelman-ohjelmat>



NÄKÖVAMMAISEN APUOHJELMILLA KÄYTETTÄVÄ KOE

- Kokeen rakenne, tehtävämäärä ja pisteytys voi poiketa tavallisesta kokeesta.
- Kuitenkin kokeen maksimipistemäärä ja pisterajat ovat samat kuin tavallisessa kokeessa
- **Ohjeet koululle jokaisella tutkintokerralla**



NÄKÖVAMMAISEN APUOHJELMILLA KÄYTETTÄVÄ KOE

- Oma tietokone, jolla koe suoritetaan omassa käyttöjärjestelmässä.
 - Ruudunlukuohjelmisto, apuvälineet, pistekirjoitusta tuottava laite
- Ilmoittautuminen näkövammaisten apuvälineillä suoritettavaan kokeeseen on sitova.
- Lukion tulee tutkinnon materiaalitilauksen yhteydessä ilmoittaa niiden kokelaiden lukumäärä, jotka suorittavat erityisjärjestelypäättöksen mukaisen kokeen => **NV-kokeiden valmistus tilausten mukaan**



NÄKÖVAMMAISEN APUOHJELMILLA KÄYTETTÄVÄ KOE

- Kokeen aikana: Kokelaan vastaukset tallentuvat ja varmuuskopioituvat koejärjestelmään, kuten muillakin kokelailla. (Vrt. aikaisemmin tallennus ainoastaan kokelaan koneelle)
- Mahdollisen keskeytyksen tai toimintahäiriön jälkeen kokelas voi jatkaa kokeen suoritusta siitä kohdasta, mihin hän jäi.
- Koesuoritusten siirto arvosteltavaksi
 - Ei enää manuaalista välivaihetta => lisää järjestelyjen luotettavuutta.



Muut erityisjärjestelyt näkövammaiselle

- Kokelaan tilanteesta riippuen
 - Lisäaika
 - erillinen näyttö
 - oikeus suurentaa kirjasinkokoa
 - erillinen tila
 - avustajan käyttö
 - **Ainoastaan jos päätös/hakemus NV-kokeesta => tilaus NV-kokeesta**



Kuulovammainen kokelas

- Kuulovammainen voi **ilman erityisjärjestelypäätöstä** käyttää omaa kuulokojetta tai sisäkorvaistutetta.
- Yhteensopivuus varmistettava etukäteen: harjoittelu
- Langattomia elektronisia laitteita saa tuoda koetilaan vain lääkärintodistuksen perusteella.
- Kokelaan pitää etukäteen tiedottaa rehtoria näiden laitteiden toiminnallisuuksista ja käyttötavoista, jotta valvojat kykenevät valvomaan niiden käyttöä.



Kuulovammainen kokelas

- **ÄÄNIAINEISTOLTAAN RAJOITETTU KOE**
 - Voidaan myöntää kuulovammaiselle kokeelle hakemuksen perusteella
 - Kokeesta poistetaan tehtävät, joita kuulovammaiset kokelaat eivät suorita
 - Muut tehtävät: saavutettavuus: esim, videoiden tekstittämistä tai laulun sanojen tarjoamista myös tekstinä.
 - Korvaavat tehtävät



ÄÄNIAINEISTOLTAAN RAJOITETTU KOE

- Jos kokelaalla päätös vapautuksesta kuullunymmärtämisen kokeesta=> oikeus osallistua ääniaineistoltaan rajoitettuun kokeeseen
- **Kokeen kesto 6 tuntia** (vrt. vapautus: 5 h 15 min.)
- Kokeen rakenne, tehtävämäärä ja pisteytys voi poiketa tavallisesta kokeesta
- Kokeen maksimipistemäärä ja arvosanojen pistemäärät samat kuin tavallisessa kokeessa



ÄÄNIAINEISTOLTAAN RAJOITETTU KOE

- Jos kokelaalla oikeus osallistua ääniaineistoltaan rajoitettuun kokeeseen:
 - voi valita: ääniaineistoltaan rajoitettu koe tai tavallinen koe
 - Eriäinen valinta mahdollinen eri hajautuskerroilla
- ilmoittautuminen on sitova.
- Lukion tulee tutkinnon materiaalitulauksen yhteydessä ilmoittaa niiden kokelaiden lukumäärä, jotka suorittavat erityisjärjestelypäättöksen mukaisen kokeen.



ÄÄNIAINEISTOLTAAN RAJOITETTU KOE

- Jos kokeessa poistettuja tehtäviä
- Kokeen pistemäärä lasketaan:
 - Poistetuista tehtävistä annettavat pisteet = tavallisen kokeen enimmäispistemäärä \times (kokelaan muista osista saama pistemäärä / kokeen muiden osien enimmäispistemäärä)
 - **Tiedote kokelaalle**
 - Ei merkintää todistukseen



Muut erityisjärjestelyt kuulovammaiselle

- Erillinen tila
 - Mahdollisimman hiljainen tila
- Lisäaika
 - Kokeen suorittaminen merkittävästi hitaampaa



VAIKEA ELÄMÄNTILANNE

- Lausunto
 - Esim. kuraattori, psykologi tai lääkäri
 - Esim. lähiomaisen sairaus tai kuolema, vaikea perhetilanne tai raskas oikeusprosessi



LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN ERITYISVAIKEUS

- Erityisjärjestelyt vaikeusasteen perusteella:
 - Vaikuttaa jonkin verran: oikeus suurentaa kirjasinkokoa ja oikeus suurempaan näyttöön
 - Vaikuttaa merkittävästi: edellisen lisäksi lisää aikaa kokeen suorittamiseen
 - Vaikuttaa erittäin paljon: edellisen lisäksi oikeus erilliseen pienryhmätilaan.



LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN ERITYISVAIKEUS

- Testeistä
 - NMI: viisi pakollista
 - Lisätestit: ei tarvitse välttämättä olla NMI:n testejä
 - Luki sekä sairaus tai vamma
 - Kaikki samaan hakemukseen; estää ristiriitaiset päätökset



VIERASKIELISET

- Erityisjärjestelyt
 - Opetuskielen puutteellinen hallinta
- Lisäaika muissa kuin vieraan kielen kokeissa
- 2 tuntia lisäaikaa
- HUOM! Vieraskielisyyden perusteella ei voi saada pistehyvitystä => vieraskielisyys selvitystä ei kannata lähettää pistehyvityksen vuoksi



VIERASKIELISET

- väestörekisteriin merkitty äidinkieli, kotikielet, koulunkäynti/opiskelu/työskentely suomeksi tai ruotsiksi
- opettajien arviot
- pisteytystaulukko: kts. ohjeet
- 20/36



ERITYISJÄRJESTELYT

- HAKUAJAT
 - KEVÄÄN TUTKINTO: 30.11.
 - SYKSYN TUTKINTO: 30.4.
 - Hakuajan umpeutumisen jälkeen saapuneet hakemukset käsitellään, mutta haettuja erityisjärjestelyjä ei välttämättä voida toteuttaa kyseisessä tutkinnossa.
 - Poikkeuksena erityisjärjestelytarpeet, jotka ilmenevät äkillisesti yllä ilmoitettujen päivämäärien jälkeen.



Hyvitysmenettely

- Koesuoritusta heikentävän syyn huomioiminen arvostelussa
 - Sairaus, vamma, lukihäiriö, vaikea elämäntilanne
- Sovelletaan vain jos erityisjärjestelyjä ei voida pitää riittävinä turvaamaan kokeen yhtäläisiä suoritusmahdollisuuksia
- Ei kirjallista päätöstä



Hyvitysmenettely

- Turvataan sellaisten kokelaiden asema, jotka ovat muita kokelaita huonommassa asemassa
- Poikkeus kokelaiden yhdenvertaisen arvostelun periaatteesta
- Hylätty arvosana/hylätyt arvosanat
 - Pistehyvyys
 - Korkeintaan approbaturin alaraja
 - **Erityisjärjestelyt ja hyvitykset riippumattomia toisistaan** (kuitenkin lausunnot aina hyvitysmenettelyyn)



ÄKILLISESTI SAIRASTUNEET

- ILMOITTAUTUMISEN MITÄTÖINTI (Oma ilmoitus: sairaus)
- REHTORIN PÄÄTÖS: LEPÄÄMISEEN TARKOITETTU TILA, ERILLINEN PIENRYHMÄTILA, ERILLINEN YKSILÖTILA
- MUUT JÄRJESTELYT: YHTEYS YTL:ÄÄN
 - REHTORIN PÄÄTÖS SAMALLE PÄIVÄLLE
 - YTL:N PÄÄTÖS SAMALLE PÄIVÄLLE JA SEURAAVILLE KOEPÄIVILLE
 - EHDOLLISUUS: LÄÄKÄRINTODISTUS TAI MUU SELVITYS



YHTEYSTIEDOT

- markku.rytkonen@ylioppilastutkinto.fi, puh. 0295 338 205
 - Sairaus tai vamma, vaikea elämäntilanne
- tia.kiuru@ylioppilastutkinto.fi, puh. 0295 338 214
 - Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus
- hannele.suominen@ylioppilastutkinto.fi, puh. 0295 338 208
 - Vieraskieliset

